

OUTI LEMPA

Kotikosmetiikan

**RAAKA-
AINEET**

ja valmistus

Kotikosmetiikan raaka-aineet ja valmistus

© 2018 Outi Lempa

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-2947-2

**Kotikosmetiikan raaka-aineet ja valmistus
DIY-kosmetiikan tietopankki**

OUTI LEMPA

SISÄLTÖ

ESIPUHE	13
MITÄ MIKIN TARKOITTAAN	19
Mitä tarkoittaa happamuustaso	19
Mitä tarkoittaa fermentaatio ja fermentoiminen	19
Mitä tarkoittaa INCI	20
Mitä tarkoittaa emulgaattori	20
Mitä tarkoittaa faasi	21
Mikä on sebum	21
Mikä on humektantti	21
Mikä on kaksoiskattila	21
Mikä on vesihaude	22
IHON RAKENNE	23
Epidermis on ihon uloin kerros	24
Epidermisen koostumus ja toiminta	25
Dermis eli verinahka	29
Hikirauhaset	30
Talirauhaset	30
Ihon bakteeritoiminta	30
Ihon läpäisykyky	31
Ihohoito	34
Kasvojen ihohoito	35
Jalkojen ihohoito	36
Hikoilu	36
Ihopäiväkirja	37
HIUKSET	38
Ripset	39
Hiustenhoito	40

Hiuspohjan hoito.....	40
Öljyt hiustenhoidossa	42
Hiusten käsittely	43
Ulkoiset tekijät	43
YMPÄRISTÖN VAIKUTUS IHOON	44
Huoneilman vaikutus ihon hyvinvointiin	45
Ulkoilma ja ilmansaasteet.....	47
Ympäristön bakteerikanta	48
Aurinko	49
Liikunta.....	51
Lepo	52
Ravinto ja iho	56
Iholle tärkeitä ravinteita.....	57
Vältettävät ravintoaineet.....	67
Suolisto ja iho.....	68
Kosmetiikka.....	69
KASVIT KOTIKOSMETIIKASSA	72
Ihohoitoon sopivimpia yrttejä	74
Kasvit rasvoittuvalle iholle.....	76
Kasvit kuivalle iholle	76
Kuorintaan sopivia aineita ja kasveja.....	76
Kasvovesiin ja fermentoimiseen sopivia kasveja	77
Asterikasvit.....	78
Kamomilla	78
Kehäkukka	79
Kultapiisku.....	80
Siiankärsämö.....	80
Takiainen	81

Huulikukkaiskasvit	82
Laventeli.....	83
Meiramit.....	84
Niittyhumala.....	84
Rosmariini	85
Salviat	86
Sitruunamelissa	86
Mintut	87
Ruusuheimon kasvit	88
Hanhikit.....	89
Mesiangervo.....	89
Poimulehti.....	90
Ruusut	91
Muita ruusukasveja	92
Orvokkikasvit.....	92
Keto-orvokki.....	92
Heinäkasvit	93
Kaura	93
Ruis.....	94
Sitruunaruoho	94
Malvakasvit	95
Malvat.....	95
Duriot.....	95
Muut sekalaiset kasviryhmät.....	96
Aloe Vera.....	96
Avokado	99
Butterfly Pea.....	100
Greippi.....	100
Hevoskastanja	101

Humala.....	101
Kurkuma.....	102
Nokkonen.....	103
Puna-apila.....	104
Pihatatar.....	105
Pihatähtimö.....	106
Ratamo.....	107
Sitruuna.....	107
Iholle hyödyllisiä adaptogeenejä.....	108
Astragalusjuuri.....	108
Ginseng.....	109
Gotu kola.....	109
Lakritsijuuri.....	110
Pohjanruusujuuri.....	110
Marjat ja hedelmät.....	111
Merilevät.....	112
Spirulina.....	113
Muut merilevät.....	113
ÖLJYT KOTIKOSMETIIKASSA.....	115
Öljyn koostumuksesta.....	117
Öllyjen rasvahapot.....	118
Ihohoidossa käytettävät öljyt.....	122
Erikoiöljyt.....	131
Vahat ja vahamaiset öljyt.....	140
Muita hyviä, mutta harvinaisempia öljyjä ihonhoitoon.....	149
Ei niin suositeltavia öljyjä ihonhoitoon.....	150
Eteeriset öljyt.....	154
Eteeriset öljyt kotikosmetiikassa.....	156
Annostelu.....	157

Eteeriset öljyt ja allergia sekä muut terveydelliset riskit	158
Eteeriset öljyt ja eettiset kysymykset	159
KOSMEETTISET SAVET, MUDAT JA HUNAJA.....	162
Kosmeettiset savet.....	162
Bentoniittisavi	164
Kaoliinisavi	165
Ranskalainen vihreä savi	165
Rhassoulsavi.....	166
Vihreä illitesavi.....	167
Kuolleenmeren muta	168
Reseptejä savesta ja mudasta	169
Jalokivet.....	171
Hoitoturve.....	173
Hoitoturpeen historiaa	174
Hoitoturve ihonhoidossa	175
Hoitoturve hiustenhoidossa	176
Aktiivihiili.....	179
Hunaja ja muut mehiläistuotteet.....	181
Hunajaisia reseptejä.....	185
Pihka ja terva.....	188
KOTIKOSMETIIKAN APUAINEET	191
Kemikaalit kotikosmetiikassa	192
Väriaineet	194
Mica-jauheet ja rautaoksidit.....	195
Emulgaattorit	198
Emulgaattorin valinta.....	198
Keittiökosmetiikan emulgaattorit	201
Tarvitsenko lainkaan emulgaattoria.....	201

Yleisimpiä kotikosmetiikassa käytettyjä kemiallisia emulgaattoreita...	203
Luonnolliset emulgaattorit	207
Liuottimet	211
Pinta-aktiiviset aineet eli tensidit eli pesevät aineet	212
Pehmentäjä	216
Paksuntajat ja geelimäiset aineet	216
Säilöntäaineet	220
Täysin luonnollisia säilyvyyttä parantavia aineita	222
Kotikosmetiikassa käytettäviä synteettisiä säilöntäaineita.....	224
Tehoaineet	227
AHA-tuotteet eli hedelmähapot	227
Kosteuttavat aineet eli humektantit	230
Aknea hoitavat aineet	232
Ikääntymisen merkkejä hidastavia aineita.....	234
Luonnollista UV-suojaa antavia aineita.....	236
Karvanpoisto luonnollisin menetelmin	239
Kuorinta-aineita	239
Hienhajua ehkäiseviä aineita sekä deodorantin raaka-aineita	241
KOTIKOSMETIIKAN VALMISTUS.....	245
Ihohoitotuotteiden raaka-aineista.....	246
Raaka-aineiden valinta	247
Kosmetiikan valmistus myyntiin.....	249
Kotikosmetiikan raaka-aineiden hankinta	250
Kasviuutosten valmistaminen	256
Öljyuutos eli maseroitu öljy	257
Vesiuutos eli yrttitee eli yrttihaude eli infuusio	260
Viinietikkauutos.....	262
Alkoholiuutos.....	264

Glyseriiniuutos eli glyseriitti	265
Kosmeettiset tuotteet ja niiden valmistaminen.....	266
Kasvojen puhdistukseen tarkoitetut tuotteet.....	267
Kasvovedet	282
Voiteet ja salvat.....	285
Emulsiovoide.....	292
Kasvonaamiot	310
Ihon kuorinta	315
Seerumit eli tehotipat	318
Muita tuotteita	321
Hiusten hoitoon sopivat tuotteet	325
YRTTIFERMENTAATIOT	331
Otetaan luonnolliset probiootit käyttöön	332
Kosmetiikan yrttifermentaatiot.....	334
Kuinka käytän yrttifermentaatiota	337
Hapan kasvohuuhde hoitoturpeesta.....	338
Hapan kasvohuuhde omenaviinietikasta ja muista hapoista.....	338

ESIPUHE

Kotikosmetiikan valmistus on ollut tasaisin väliajoin hyvin suosittua. Edellinen todellinen kotikosmetiikan buumi oli 50-luvulla. Silloin naiset valmistivat kotonaan yksinkertaisista, saatavilla olevista raaka-aineista kosmeettisia tuotteita tarkoituksenaan valkaista ja kihartaa hiuksia sekä poistaa pisamia ja maksaläiskiä. Ihonhoidosta ei vielä oltu liiemmin huolissaan. Teollista kosmetiikkaa ei tuolloin vielä ollut kovin helposti saatavilla. Teollinen kosmetiikka oli lisäksi aivan liian kallista tavalliselle kansalle jokapäiväiseen käyttöön. Ihonhoitoon tarkoitettujen tuotteiden teollinen valmistus oli aloitettu vasta 1900-luvun alkupuolella. Silloin tulivat USA:ssa markkinoille ensimmäiset emulsiivoiteet. Sitä ennen kaikki ihonhoitotuotteet olivat olleet tuoretuotteita, joita oli valmistettu satoja, ellei tuhansia vuosia hunajasta, kermasta, eläinrasvoista, savesta ja yrteistä.

50-luvun kotikosmeettiset valmisteet saattoivat olla joskus hyvinkin myrkyllisiä ja haitallisia iholle sekä hiuksille. Kosmetiikan raaka-aineista ja niiden vaikutuksesta ihoon ja hiuksiin ei tuolloin ollut paljonkaan tietoa. Luonnon yrtteihin ei tuolloin enää uskottu ainakaan teollistuneissa maissa vaan vannottiin vetyperoksidin, etikan, ruokasoodan, ammoniakkin ja boraxin nimeen. Kun kosmetiikkateollisuus alkoi tuoda tuotteitaan hyvinkin edulliseen hintaan aivan tavallisiin päivittäistavarakauppoihin, oli aika unohtaa silloin jokseenkin haitallinen itse valmistettu kosmetiikka. Teolliset tuotteet koettiin turvallisiksi ja hyödyllisiksi ja ne levisivät nopeasti joka kotiin. 70-luvulla eläneet muistavat ne sakeat antiperspirantti- ja deodoranttipilvet, jotka joka kodissa, koulussa ja työpaikalla valtasivat sisäilman.

Nyt on teollinen kosmetiikka vallannut suuren osan päivittäistavarakauppojen hyllyistä. Uusia tuotteita tulee koko ajan lisää ja vanhoja tuotteita poistuu valikoimista. Kuluttajat ovat alkaneet tutkia kriittisesti tuoteselosteita ja kyseenalaistaa kosmetiikkateollisuuden käyttämiä raaka-aineita. Uusi kotikosmetiikan buumi on saanut

alkunsa nimenomaan tiedostavien ihmisten keskuudessa. Halutaan itse vaikuttaa kemikaalikuormaan, jonka päivittäin levitämme ihollemme ja suihkutamme aerosoleina ilmaan. Nimi luonnonkosmetiikka on myös joskus harhaanjohtava. Meidän on itse lopulta päätettävä, mikä on oikeasti luonnollista ja missä menee raja synteettisen ja luonnollisen välillä. Mikä on se oikea luonnonraaka-aineen jalostusaste, joka omasta mielestämme täyttää luonnollisuuden kriteerit? Jos vain luotamme sokeasti ekosertifikaatteihin, voimme olla pahasti harhateillä. Se mikä luokitusorganisaatiolle on luonnollista, ei välttämättä ole sitä meille. On mielenkiintoista huomata, että jo nyt on havaittavissa aitoa vuoropuhelua pienten kosmetiikkapajojen ja kotikosmetiikan valmistajien välillä. Pienet, ketterät yritykset haluavat valmistaa tuotteita, jotka täyttävät kriittisen kuluttajan vaatimustason. Kotikosmetiikkaa valmistamalla ei enää haluta tavoitella edullisuutta vaan nimenomaan kemikaaleista vapaata, luonnollista tuotetta. Kotikosmetiikkaa tehdään menestyksellisesti jo erittäin paljon. Reseptejä löytyy netistä ja niitä muokataan itse ja kokeillaan eri ainesosia. Myös kosmetiikkateollisuus on huomannut tämän. Teollinen kosmetiikka on lähentynyt kotikosmetiikkaa lyhentämällä INCI-listojaan ja käyttämällä luonnollisempia ainesosia. Tämä onkin erittäin hyvä suuntaus. Kun monikansallinen kosmetiikkajätti vaihtaa yhdenkin ainesosan ympäristöystävällisempään, on sillä erittäin suuri merkitys.

Kun vuosia sitten lähdin tekemään harrastepohjalta kotikosmetiikkaa, halusin valmistaa tuotteita, jotka todella sopisivat omalle iholleni. Tutkin saatavilla olevia reseptejä, teollisen kosmetiikan INCI-listoja, kotikosmetiikan raaka-aineita, yrttejä ja ihon toimintaa sekä ihonhoidon historiaa. Aloin kirjaamaan huomioitani muistiin ja listaamaan niitä myöhempää käyttöä varten. Keräämäni aineisto paisui päivä päivältä, kunnes huomasin, että siitä voisi olla apua myös muille kotikosmetiikan valmistajille. Päätin siis jäsenellä materiaalini kirjan muotoon ja julkaista sen.

Unohdin tietoisesti kaikki valmiit käytännöt ja ihonhoitovalmisteiden tuoteryhmät. Ajattelin lähteä kehittämään kosmetiikkaa ihan omaan suuntaan. Keräsin valtavasti eri yrttejä, joista valmistin uutoksia. Ymmärsin, että ihon bakteerikanta on erittäin olennainen osa ihon hyvinvointia. Aloin fermentoimaan luonnonyrttejä kasvohoitoihin saadakseni ihon bakteeritasapainon normalisoitumaan. Yrttifermentaatioista

eli villiyrttien hapattamisesta kosmetiikkakäyttöön on oma lukunsa ohjeineen kirjan lopussa. Jokainen voi helposti itse alkaa fermentoimaan keräämiään yrtejä. Fermentoinnista kertovassa luvussa on ohjeet yrttien käsittelyyn, fermentoimiseen sekä valmiiden, fermentoitujen yrttien käyttöön.

Tämä kirja on painottunut ennen kaikkea kotikosmetiikan raaka-aineisiin. Raaka-aineiden valinta on erittäin tärkeä vaihe kosmetiikan valmistuksessa. Onnistunut tuote vaatii ehdottomasti oikeat raaka-aineet. Sekoittamalla iloisesti kaikkea mitä kaapista löytyy ei synny yleensä hyvää lopputulosta.

Jokaisen iho on erilainen. Oikeaa raaka-ainetta omalle iholle on helpompi lähteä valitsemaan, jos aineksista on riittävästi tietoa. Tässä kirjassa on paljon raaka-aineita, joita harvoin tapaa edes kaupallisessa luonnonkosmetiikassa. Syynä siihen, miksi kosmetiikkateollisuus vieroksuu näitä raaka-aineita, on parhaiden, iholle sopivimpien raaka-aineiden huono säilyvyys. Kotikosmetiikan tekijöinä meidän ei tarvitse välttämättä välittää siitä, että esimerkiksi jokin öljy pilaantuu herkästi. Voimme tehdä tuotetta vain pienen erän, säilyttää sitä jääkaapissa viikon ja valmistaa sitten taas nopeasti uuden tuotteen.

Myös teollisen kosmetiikan ostaja hyötyy siitä, että tuntee tuotteen raaka-aineet. Harva kuitenkaan valmistaa itse ihan kaikkea kosmetiikkaa. Teollisessa kosmetiikassa on käytössä valtava kirjo kemikaaleja ja raaka-aineita. Niitä on mahdotonta oikein missään käsitellä tyhjentävästi. Tämän teoksen raaka-aineosuudesta löytyvät vain ne kaikkein luonnollisimmat ja tavalliselle kuluttajalle helpoiten saatavilla olevat aineet. Kasveista ja yrteistä ovat mukana ne, joita olen itse käyttänyt ja joita yleisestikin käytetään ihonhoidossa. Monella kasvilla tai luonnonmateriaalilla on satoja, ellei tuhansia vuosia vanha perinne kauneudenhoidossa. Tällaista raaka-ainetta kannattaa arvostaa ja käyttää edelleenkin, sillä niiden suosioon on varmasti olemassa syynsä.

Apuaineita tarvitaan silloin, jos haluaa valmistaa perinteistä kosmetiikkaa eli emulsiovoiteita, shampooita ja vettä sisältäviä pesuaineita. Olen yrittänyt valita kaikkein

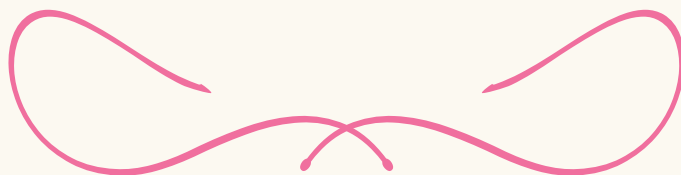

luonnollisimpia vaihtoehtoja. Toki joukossa on myös muutamia täysin synteettisiä valmisteita.

Öljyistä olen pyrkinyt ottamaan mukaan lähes kaikki, joiden tiedän kiinnostavan kosmetiikantekijöitä. Niillä on yleensä suurin merkitys kosmeettisen tuotteen onnistumisessa. Kirjassani öljyt on käsitelty hyvin laajasti. Tosin nykyisin aivan kaikista siemenistä valmistetaan öljyjä kosmetiikkaan, joten täydellinen ei ole tämäkään kirja. Teollisessa kosmetiikassa käytettävät öljyt valitaan usein säilyvyyden ja hinnan perusteella. Ihon tarpeita ei ole juuri huomioitu. Öljyjen erot ovat suuria. Niiden valinnassa ei kannata olla suurpiirteinen. Jokainen iho on lisäksi hyvin yksilöllinen, joten kukaan toinen henkilö ei voi suoraan ehdottaa kenellekään parasta öljyä ihonhoitoon.

Paneuduin yleisempiin kosmetiikan kemikaaleihin, kuten säilöntäaineisiin ja emulgaattoreihin. Niitä on käytössä erittäin runsaasti, joten mikään kattava otos tutkimani aineisto ei ole. Tutkin ja testasin lähinnä ne kemikaalit, joita sain käsiini. Harvinaisempia ja yksityishenkilölle vaikeasti hankittavia kemikaaleja käytetään lähinnä teollisessa kosmetiikassa. Niistä käsittelin tutuimmat ja ne, joista on eniten ollut mediassa puhetta. Kosmetiikan kemikaaleista voisi joku kemisti tehdä vaikkapa oman kirjan. Kemikaalien lisääminen kotikosmetiikkaan ei varsinaisesti ole minun henkilökohtainen tavoitteeni. Mieluummin haluan valmistaa ja käyttää mahdollisimman luonnollisia, kemikaaleista vapaita tuotteita.

Ihon rakenteesta kertova luku on ollut aineistossani ihan alusta asti. Aina kun ihosani on jokin ongelma, palaan siihen ja mietin, mitä olen tehnyt väärin. Kun tietää hieman ihon toiminnasta ja rakenteesta, on helpompi lähteä hoitamaan ihoa. Ihon toiminnan ymmärtäminen sai minut myös käsittämään sen tosiasian, että ihoa ei pidä hoitaa vaan suojella sen omia toimintoja ja auttaa ihoa selviytymään urakastaan. Iho uusiutuu sisältäpäin, ja sen ongelmat ovat usein myös lähtöisin sisältä, ravinnosta, suolistosta ja suoliston bakteerikannasta, maksasta ja verenkiertoelimistä sekä tietysti geneettisestä perimästä. Oireillessaan iho usein auttaa muuta kehoamme selviytymään taakastaan. Me emme voi tehdä iholle mitään parempaa kuin mihin iho itse pystyy. Kaikki tarvittavat toiminnot, kuten ihon hengittävyys, kosteutus ja

”Kotikosmetiikan raaka-aineet ja valmistus” on tuhti tietopaketti niin kotikosmetiikan harrastajille kuin myös kosmetiikan kuluttajille.

Kosmetiikan valmistamisesta kotona on tullut yhä suositumpaa. Se on helppoa, hauskaa ja hyödyllistä. Tässä kirjassa on koottu yhteen kotikosmetiikassa yleisesti käytettävät kasvit, öljyt, savet ja kemikaalit. Oikeiden raaka-aineiden valitseminen on nyt helppoa, sillä kirjasta löytyvät tiedot kosmetiikassa käytettävien kasviöljyjen ominaisuuksista, luonnonyrttien ja muiden kasvien fytochemikaaleista sekä perinteisistä käyttötavoista. Kirja auttaa ymmärtämään eri kasviöljyjen erot ja käyttötarkoitukset sekä löytämään uusia, omalle iholle sopivia yrttejä sekä mineraaleja kosmetiikan valmistukseen. Kirjassa on myös runsaasti ohjeita kotikosmetiikan valmistamiseen.

BoD^{TM}
BOOKS on DEMAND